

VITA MARINA -
Zeebiologische documentatie
18e jaargang nr. 10 - oktober 1968
INHOUD: 8 bladzijden
WEEKDIEREN pag. 13—16
VELDWERK pag. 25—26
VARIA MARITIMA pag. 133—134

ZEEVOGELONDERZOEK

Door de Nederlandse organisatie voor zuiver wetenschappelijk onderzoek is subsidie verleend aan prof. dr. K. H. Voous voor een onderzoek naar het verspreidingspatroon van zeevogels. Het onderzoek zal blijken een interview van het ANP worden uitgevoerd door drs. J. W. A. de Bruijne en verwacht mag worden dat de resultaten in een proefschrift zullen worden vastgelegd.

Ongeveer 80 soorten vogels worden als zeevogels beschouwd, waaronder albatrossen, Jan van Genten, fregatvogels, keerkringvogels, stormvogels, pinguïns en sommige sterns. Deze vogels zijn voor wat hun voedsel betreft op de zee aangewezen. Voor het onderzoek zullen allereerst de verspreidingsgebieden van de vogels worden aangegeven. Daarmee houdt ten nauwste verband dat verschillende delen van de oceanen aanmerkelijke verschillen vertonen ten aanzien van de aanwezigheid van plankton en andere levende organismen. Zo onderscheidt men meer en minder vruchtbare zeeën. Men spreekt dan van verschil in biologische produktiviteit. Op vele plaatsen in het midden der tropische oceanen, waar het weinig regent, is het zeewater arm aan organische bestanddelen, aan stikstof en fosfor. In de koudere streken wordt het zeewater door vele stormen heftig beroerd, waardoor de organische stoffen bovenkomen. Aangezien hierdoor tevens de hoeveelheid voedsel voor de zeevogels wordt bepaald, kan men omgekeerd uit de aanwezigheid van zeevogels een aanwijzing afleiden voor de

hogere produktiviteit van het oppervlaktewater ter plaatse. Wel komt het voor, dat die produktiviteit afhankelijk van het seizoen groter of kleiner is. Langs deze weg hoopt men een zoogeografische indeling van de oceanen te verkrijgen.

Tenslotte is er nog een omgekeerde werking, zoals langs de kusten van Chili en Peru, waar de vele zeevogels het oppervlaktewater „bemesten”, hetgeen weer de vorming van plankton stimuleert. Zo werken ook de zeevogels mee aan de voedselketen, waarvan zij later door het eten van vis profiteren.

ZEERESERVAAT

Allemaal kennen we de natuureservaten, waar plant en dier bescherming genieten. Thans is voor het eerst ook de zeefauna op dezelfde manier in bescherming genomen. De eer van deze primeur komt toe aan Kenia. Het gaat om twee gebieden van respectievelijk 5 en 11 km², die aansluiten op eveneens beschermde kuststroken. De in deze gebieden voorkomende zeefauna, zoals vissen en koralen, wordt hierdoor volledig beschermd. Het is te hopen dat spoedig, maar in ieder geval tijdig, andere landen dit goede voorbeeld navolgen door gehoor te geven aan de resolutie van de I.U.C.N. — Internationale Unie voor Natuurbehoud — om waar nodig door het instellen van zeereservaten de zeefauna te beschermen.

ORKA OVERLEDEN

De orka of zwaardwalvis — *Orca orca* (L.) — die pas onlangs in het dolfinarium te Harderwijk was opgenomen (zie Varia Maritima pag. 130) is helaas overleden. Tula, zoals zij werd genoemd, was een veelbelovende leerlinge. De trainer kon zelfs al staande op het dier een rondje maken. Sectie, verricht onder leiding van de bioloog dr. Dudok van Heel, wees uit, dat het jonge, vier meter lange dier aangeboren afwijkingen aan hart en oren had.

REUZENHAAI GESTRAND

Iets z. van de Scheveningse haven is op 18 oktober jl. een vier meter lange reuzenhaai — *Cetorhinus maximus* Gunner — gestrand. Aangezien deze vissoort een lengte van 12 m kan bereiken, was het aangespoelde exemplaar kennelijk nog een jong dier. Trouwens, als de reuzenhaai, die thuishoort in de Atlantische Oceaan, in de buurt van onze kust wordt gesignaleerd, gaat het meestal om jonge exemplaren. Het gestrande dier was aan de kop gewond, misschien tengevolge van aanraking met een scheepsschroef.

Krantenpublicaties over deze stranding hebben gesuggereerd, dat de aangespoelde vreemdeling onderdak zou verkrijgen in het dierenpark Wassenaar. Inderdaad heeft men zich van de zijde van dit dierenpark onmiddellijk naar de aangegeven plaats begeven, maar eigenlijk met het idee, dat het zoals wel meer is gebeurd een bruinvis o.d. zou zijn. Het bleek

De gestrande reuzenhaai ruggelings en met geopende bek op de voorheftruck. De ernstige wond is duidelijk te zien. Foto Dierenpark Wassenaar.

dit keer echter inderdaad een haai, maar een soort die men onmogelijk in een bassin kan onderbrengen. De reuzenhaai is namelijk evenals de walvishaai — *Rhinochondus typus* (Smith)¹⁾ — een planktoneter en de hoeveelheden plankton nodig om het dier in leven te houden kunnen nu eenmaal zelfs in het dierenpark Wassenaar niet in een bassin worden „gevoerd”. Het plankton wordt door de haai uit het water gezeefd, waartoe de kieuwbogen met hoornachtige aanhangsels zijn bezet. Wanneer we weten, dat een volwassen exemplaar in twee uur wel 1500 ton water kan zeven, beseffen we des te beter, dat de reuzenhaai nu niet bepaald een aquariumdier is.

Wat is er dan wel met ons gestrande dier gebeurd? Met een voorheftruck heeft men hem weer naar zee teruggebracht en vandaar is hij de volgende dag weggezwommen. Of hij echter na dit avontuur goede overlevingskansen heeft, wordt in deskundige kringen ernstig betwijfeld.

Alvorens de reuzenhaai is teruggegeven aan de zee heeft men hem ontdaan van enkele huidparasieten. Deze zijn wel overgebracht naar het dierenpark Wassenaar en daar op sterk water gezet. Het ligt in de bedoeling, dat zij in Leiden nader zullen worden onderzocht. Wij hopen te zijner tijd over deze diertjes nog iets meer te vernemen.

1) Zie Vissen pag. 9 e.v.

W. F.

ZWEMTONG

Het zal u vermoedelijk al zijn opgevallen, dat het artikel over de zwemtong deze maand niet doorloopt. Dat is geen vergissing. Door omstandigheden is het vervolg nog niet geheel gereed. Om dit nummer van de Vita niet nodeloos op te houden is besloten het artikel over de zwemtong in het novembernummer verder te vervolgen. Door het losbladige systeem wordt het straks toch een aaneengesloten geheel.